

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ

УДК 7.01+141+316

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2021.4.9>

Арапакі Марина Володимирівна

викладач кафедри Мовної підготовки

Одеського державного університету внутрішніх справ

вул. Успенська, 1, Одеса, Україна

orcid.org/0000-0001-9437-0421

КУЛЬТУРА У СОЦІАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Процеси соціокультурних трансформацій, яким підпорядковане сучасне суспільство, мають неабиякий вплив на культуру як форму соціальної та індивідуальної життєдіяльності. Аналізуючи соціокультурні перетворення, які притаманні соціальному простору сучасного суспільства, перш за все, слід акцентувати увагу на тенденції, пов'язаній із процесом глобалізації, який намагається уніфікувати різні культурні традиції, а також із процесом інформатизації, що спричиняє виникнення віртуальних субкультур (наприклад, комп'ютерні луддити) і контр-культур (наприклад, хакери, кіберпанки та ін.).

Слід відзначити, що культурі інформаційного суспільства притаманна наддинамічна інформаційна взаємодія, що має на увазі наявність у індивідів необхідних навичок оперативної роботи з величезними інформаційними даними. Це призвело до необхідності дослідження особливостей культури соціального простору сучасного суспільства, т.з. інформаційного, головним завданням якого є вивчення процесів соціокультурної взаємодії, у тому числі і процесів впливу різноманітних інформаційних систем на культурні процеси, їх зміст і динаміку. Культура переважною мірою детермінована новітніми інфокомунікаційними технологіями, які об'єктивно змінюють значення і роль особистості як творця та споживача культурних продуктів.

Культура сучасного суспільства базується на концепціях постмодернізму з його особливим ставленням до сенсу, традицій та норм, а соціальні відносини певною мірою залежать від рівня розвитку інформаційних технологій та рівня інформатизації суспільства. У той самий час техногенна цивілізація актуалізує проблему людської індивідуальності та особистісної ідентичності. У сучасному суспільстві існує дисбаланс між рівнем технологічних інновацій та рівнем духовного розвитку особистості.

Ключові слова: соціальний простір, культура, культурні процеси, інформатизація, інформаційне суспільство, віртуальний простір, комунікація, особистість.

Вступ

Актуальність дослідження даної теми зумовлена важливістю ролі культури як структурного елементу будь-якого суспільства. З одного боку, вона постає у якості результатів суспільної діяльності, з другого – культура є регулятором цієї діяльності, формуючи певну систему норм та цінностей. Тому культура є фундаментом суспільного буття, на який нашаровуються певні закономірності цивілізаційного процесу та особливості соціального простору конкретного суспільства. Вона постає як феномен, що розкриває сутність та характер соціальної життєдіяльності людини та суспільства в цілому. Тому людина є центром культури, її субстратом, без якого вона не існує. Отже, культура фіксується через реальну соціальну діяльність та її результати, тобто через буття суб'єктів культурної взаємодії у соціальному просторі суспільства.

Процес відображення внутрішнього та зовнішнього світу людини у культурі викликаний тим, що люди створюють соціальний простір за допомогою знаків і символів. Конструювання соціального простору сучасного суспільства неможливе без урахування специфіки трансформаційних процесів, притаманних суспільству у глобальному масштабі, зокрема, становлення

інформаційного суспільства, під впливом якого склалися нові форми культурного відтворення, які внесли кардинальні зміни в сучасну культуру.

Мета та завдання

Метою даної роботи є, перш за все, аналіз особливостей культури у сучасному просторі сучасного суспільства. Тому слідує завдання:

- 1) проаналізувати специфіку сучасного етапу цивілізаційного розвитку;
- 2) дослідити механізми відтворення культури у соціальному просторі сучасного суспільства.

Методи дослідження

Культура аналізується, насамперед, в контексті системного підходу, що фокусує дослідницьку увагу не тільки на цілісності різноманітних видів, форм та проявів культури у соціальному просторі сучасного суспільства, але й дозволяє виокремити ті трансформаційні процеси, які певним чином впливають на особливості культури у сучасному світі. Одним з провідних методологічних принципів дослідження є порівняльно-історичний, що дозволяє простежити основні етапи становлення та розвитку культури інформаційного суспільства, тобто його культурну динаміку, що постає в єдності та різноманітті культурних форм.

Викладення основного матеріалу

Культура є базовою якісною характеристикою певного рівня розвитку суспільства. Саме культура дозволяє вийти суто за межі своєї біологічної природи, наділяє людину соціальними якостями та формує її як особистість. Вона складається з експліцитних та імпліцитних норм, що впливають на соціальну поведінку за допомогою певних регуляторів, «які освоюються та опосередковуються за допомогою системи символів» [18, с. 30–39].

Культура, маючи загальноісторичний характер, фіксує специфічні риси соціокультурного прояву як окремих соціальних спільнот та рівень розвитку суспільства. Низка дослідників вважає, що Постмодерн як новий світогляд виник у постіндустріальному суспільстві як відповідь на кризу попередніх епох, «його становлення та розвиток забезпечили соціокультурне різноманіття, відмову від канонів у культурі, тоталітаризму у мисленні, впровадження принципів меритократії у життя суспільства... плюралізм стає провідною філософською течією [15, с. 229].

Ідея індивідуальності, безлічі культур та альтернативних шляхів розвитку цивілізації досить поширена у європейській філософській традиції. Підкреслимо, що філософські концепції постмодернізму мають яскравий відтінок деконструктивізму, спрямований проти традицій класичної методології та метафізики. Постмодерністи підкреслюють ідею плюралістичної природи світу, пріоритету окремого, унікального над загальним. При цьому постмодернізм одночасно продемонстрував і складність сприйняття множинності, неіманентність цих ідей, необхідність для її сприйняття такого виходу за рамки раціональності: «Постіндустріальне суспільство характеризується значно прискореним розвитком за короткий час соціально-економічних процесів. Мінливість соціальних умов торкається практично всіх сфер життя людини – від освіти до професійної діяльності, до способу життя» [16, с. 112]. Культурний плюралізм та різноманітність прояву культурних продуктів призводить до необхідності діалогу як інструменту прийняття іншого світогляду та світосприйняття. Наприклад, В. Біблер у пошуку логіки культури, своєрідно розвиваючи ідеї Бубера М. і Бахтіна М., виходить на ідею діалогіки (яка розуміється їм одночасно як логіка парадоксів), що виявляється «логікою, яка творить», через логіку спілкування, зіткнення та суперечки мінімум двох радикально різних культур (зокрема у єдиній особистості, у внутрішньому діалозі) [3, с. 10]. Таким чином, культура є механізмом, що визначає можливість та напрямок розвитку людини в рамках системи норм та правил, що притаманні суспільству.

Невипадково проблеми розвитку культури та вплив на неї різних чинників: природи, техніки, політичного, соціально-економічного та інших факторів є однією з вічних проблем рефлексії соціальної філософії. Згідно із обраною темою статті, у контексті даної роботи акцентуємо увагу на проблемі впливу на культуру технологій, зокрема інформаційних, що бурхливо розвиваються та впроваджуються в усі сфери життєдіяльності суспільства. Протягом історичного розвитку цивілізації техніка була невід'ємним елементом культури, виконуючи роль її

матеріальної основи. Відзначаючи органічну єдність культури та техніки, зазначимо, що на сьогодні існує безліч суперечливих суджень про роль техніки у розвитку культури, які є відображенням не менш суперечливих реальних тенденцій, що яскраво виявляються сьогодні у розвитку сучасного суспільства, коли техніка та новітні інформаційні технології проникають у всі сфери життєдіяльності суспільства та людського буття: «Суть проблеми полягає у невідповідності між створеною людиною дійсністю та тим, як вона її сприймає» [20, с. 234].

Звертаючись до проблеми культури у соціальному просторі, слід зазначити, що згідно Сорокіну П., соціальний простір являє собою геометричну структуру соціальних відносин: «У даному контексті визначення положення об'єкта в соціальному просторі зводилося до визначення взаємовідносин з іншими соціальними явищами: «...визначити положення людини або будь-якого соціального явища в соціальному просторі означає визначення його (їх) відношення до інших людей та інших соціальних явищ» [9, с. 297]. Акцентуємо увагу на тому, що відповідно до його концепції, соціальний простір наповнений культурним вмістом.

Глибинні механізми формування морфології культури, в результаті чого простір стає «знаком і виразом самого життя, найпершим і найпотужнішим з усіх її символів» [14, с. 36] знаходимо у роботах О. Шпенглера. Він наполягав на існуванні для людини внутрішнього та зовнішнього світів, що втілені в поняттях душа та світ. У формуванні цієї опозиції Шпенглер виявляє градації, відповідні рівням розвитку духовності. Тим самим, просторовість у трактуванні Шпенглера перетворюється в об'єктивний критерій розвитку людини та суспільства. Особистість безперервно взаємодіє із соціальним простором, у результаті чого відбуваються взаємообумовлені зміни: «Оточені й пронизані всією сукупністю відносин між людьми, ми живемо не тільки у світі фізичному ... Ця реальність утворює для нас особливий світ – світ історії, політики, побуту, духовної культури – на відміну від усього світу природи» [11, с. 273].

Потреба у специфічному соціальному просторово-часовому узагальненні виражена в концепції мережевого (інформаційного) суспільства М. Кастельса [4], в якій суспільство ототожнюється із соціальною структурою та зводиться до трьох загальних компонентів: простору, часу, технології. Зміна уявлень про простір і час в інформаційному суспільстві пов'язана передусім з тим, що новітні інформаційні технології, зокрема комп'ютерні, безмежно розширили життєвий простір людини.

Необхідність осмислення культури у соціальному просторі сучасного суспільства стала особливо актуальною в умовах інформатизації суспільства як глобального соціокультурного процесу. Оголошувалися суперечності між динамічним темпом інформатизації, що вимагають прогресивної культури, та традиційними установками існуючого культурного потенціалу суспільства. Це призвело до кардинальної зміни колишніх культурних орієнтирів, до трансформації культури, що спричинило зміни в інших галузях людської життєдіяльності: «...трансформована культура потребує мутації суспільної думки та, відповідно, політичної дії. Сучасне поєднання культури XXI століття та суспільства, ще зануреного у XX століття, не може довго продовжуватися» [10, с. 9]. Культура у соціальному просторі інформаційного суспільства відображає і висловлює складні процеси, що відбуваються в суспільстві у зв'язку з інформатизацією як глобальним трансформаційним процесом, перетворення на економічне, соціально-політичне і духовне життя. Поєднання культурних традицій та культурних інновацій визначає дуже складну картину змісту, структури та функціонування культури інформаційної епохи. Вона містить різні субкультури, неминущі людські цінності та негативні прояви цивілізаційного процесу.

Разом із тим стало очевидним, що інформатизація бере свій початок саме у сфері культури, розвивається на широкому історико-культурному тлі та спричиняє якісні зміни, насамперед, саме у культурній сфері. Цілком природно, що стрімкі процеси інформатизації суспільства, настання інформаційної епохи супроводжується формуванням культури, що відмінна за змістом і функціями, які вона виконує, від культури минулого: «Стара концепція культури виходить з наступності, сучасна – на різноманітті; старою цінністю була традиція, сучасний ідеал – синкретизм» [2, с. 264].

Сучасна культура значно більшою мірою залежить від поширення інформації, ніж усі попередні: «Сучасна культура обумовлена не лише мистецтвом та філософією, але наукою та технікою» [6, с. 156]. Стан сучасного культурного простору, його динаміка багато в чому визначаються технологічним мультимедійним середовищем. Більшість сучасних науковців, які так чи інакше досліджують зміни, що привносяться технологіями в наше життя, відзначають, що зростання, накопичення знання та інформації в XX і XXI століттях носить експоненційний характер.

У результаті під впливом інформаційних технологій та інших атрибутів епохи, становлення якої зараз відбувається у глобальному масштабі, формується новий тип культури, що корелює з реаліями тих видозмін, що притаманні соціальному простору інформаційного суспільства. Поступово процес аналізу цих змін оформився у концепцію інформаційного суспільства. Відповідно до думки деяких дослідників, у суспільстві у тих трансформацій, яким піддається сучасне суспільство, культура несе відбиток ідеології постмодернізму і постгуманізму. Інформатизація як процес технологізації життя має високий дегуманізуючий і посткультурний потенціал, якщо визначати культуру як міру олюднення світу. Ця культура дуже складна за своїм змістом і структурою і включає не тільки культуру індустріального суспільства у вигляді елітної, народної та масової культур, а й різні субкультури та контркультури, які наявні у віртуальному просторі сучасного суспільства. Соціально-культурні аспекти цього процесу практично ігнорувалися, що призвело до виникнення цілої низки проблем: падіння загального культурного та освітнього рівня, соціальної аномії тощо: «У сучасному «суспільстві споживання» особистісне соціальне зростання деактуалізується акцентом на матеріальних цінностях, що породжує масову людину-маргінала та споживача» [8, с. 27].

Розмаїття культурних форм сучасного суспільства визначається також технологічною основою соціального простору, тобто інформаційно-комунікаційними технологіями. Таким чином, становлення та розвиток культурних форм інформаційного суспільства полягає у певному просторі, чия архітектоніка фундується комп'ютером як наріжним каменем, навколо якого сформована структура інших технологічних елементів соціокультурного процесу, таких як електронні мережі, супутникові системи, телевізійні, радіо- та телефонні мережі. Однак у рамках цієї технологічної єдності ми спостерігаємо колосальне різноманіття культурних форм, пов'язане із тим, що «інформаційне суспільство є культурною системою, яка не була сформована в культурному вакуумі і не є герметично закритою культурною системою» [17, с. 308].

Культура, що репрезентується у соціальному просторі сучасного суспільства, є складною ієрархією субкультур, які швидко змінюються, відрізняються великою різноманітністю, мають свою мову, свої поняття та символіку. У цілому нині субкультури є системами культурних специфічних особливостей, що притаманні певним соціальним групам, яких розрізняємо за такими критеріями, як вікові, професійні, регіональні та інші. Новітні інформаційно-комунікаційні технології можуть стати інструментом звільнення від системи встановлених сучасним суспільством системи норм та правил соціальної та індивідуальної життєдіяльності, можливістю «відходу» у простір віртуальний задля спілкування, здобуття нової тілесності або, навпаки, безтілесності та повної лібералізації свідомості. Також слід зазначити, що віртуальний простір містить нові контркультури (наприклад, нео-хіпі, кіберпанки тощо), цифрові інсталяції, хепенінги та перформанси [19, с. 14], які є продуктом виключно віртуальної культури, не мають аналогів або попросту не можуть бути відтворені у соціальному просторі сучасного суспільства.

Через надмірну технологічність сучасної культури виникає суперечність між матеріальними та духовними культурними сегментами, яка була описана ще в роботах А. Швейцера: «Фатальним для нашої культури є те, що її матеріальна сторона розвивалася набагато швидше, ніж духовна» [13, с. 295]. Відповідно до думки вченого, головним у культурі є не матеріальні здобутки, а розвиток духовно-творчого потенціалу особистості. Тим часом ми, відповідно до його теорії, ми переоцінюємо матеріальні здобутки і не приймаємо достатньою мірою до уваги значення духовної складової. Безпосереднє спілкування людей один з одним замінюється опосередкованим технічними пристроями – телефоном, комп'ютером та іншими

інформаційно-технічними засобами: «Проблема свободи повідомлень по-новому стала в сучасному суспільстві в останні десятиріччя, коли засоби масової інформації практично повністю витіснили особисте спілкування як джерело повідомлень, що несуть нову інформацію» [4, с. 243]. Міжособистісне спілкування людей стає емоційно збідненим.

Збереження та розвиток людської особистості як біосоціального феномену є найважливішою проблемою культури, яка стоїть в центрі уваги сучасного суспільства. Цю проблему іноді позначають як «сучасну антропологічну кризу». Людина, ускладнюючи свій світ, все частіше викликає до життя такі сили, які вона вже не контролює і які стають чужими її духовній природі. Чим більше вона перетворює світ, тим більшою мірою він породжує непередбачені соціальні фактори, які починають формувати структури, що радикально змінюють людське життя і часто погіршують його. У другій половині ХХ століття Г. Маркузе констатував як один із суттєвих наслідків сучасного техногенного розвитку появу «одномірної людини» як продукту масової культури [7, с. 26].

Прискорений розвиток техногенної цивілізації робить дуже складною проблему соціалізації та формування особистості. Світ, що постійно змінюється, прагне до глобалізованої культури, до уніфікації культурних цінностей та норм, традицій, при цьому одночасно змушуючи людину жити на межі різних традицій, у різних культурах, пристосовуватися до різних обставин, що постійно змінюються. У таких умовах дуже актуальною та гострою стає проблема кроскультурної комунікації та її ефективності. Міжкультурні, міжконфесійні зв'язки, що активно розвиваються сьогодні, вимагають нових інтегративних соціокультурних підстав та форм регламентації даних комунікаційних процесів, бо інтеграція є базовим принципом глобального розгортання інформаційної складової буття сучасного соціуму: «...на початку століття в суспільстві, культурі, в духовному світі людини назрівають зміни, приходить розуміння, що постмодернізм вичерпав свій потенціал, осягаючи нову реальність та не в змозі впоратися з нею, отже виникає соціокультурна криза.

Сьогодні в різних сферах діяльності сучасного суспільства простежується криза: політична, економічна, соціально-культурна, антропологічна, безперервні міжетнічні та геополітичні конфлікти, протистояння культур західного типу та ісламський фундаменталізм, зростаючий розрив між розвиненими країнами і тими, що розвиваються,, засилля масової культури, занепад у якості освіти, розквіт і занепад «суспільства споживання», яке змінюється «суспільством досвіду» [21, с. 745]. Виникає необхідність формування специфічних норм поведінки людей, що є підставою для виникнення прикладних етик, у тому числі й комп'ютерної етики. Можна погодитися з Е. Агацці, який зазначає, що «якщо мораль має регулювати людську діяльність у різних ситуаціях, то вона не може ігнорувати нові та безпрецедентні ситуації, які створюються розвитком науки та технології та дуже часто мають іншу природу, ніж ситуації, що регулюються вже існуючими моральними нормами» [1, с. 286].

Таким чином, взаємодія людини з новітніми інфокомунікаційними технологіями відрізняється не лише складністю, а й суперечливістю. Інформатизація як глобальний процес, що є одним із найпотужніших факторів соціокультурних трансформацій у глобальному масштабі, містить у собі як гуманістичні можливості, що спроможні призвести до зміцнення культурного потенціалу суспільства, так і може надавати деструктивний вплив на особистість і суспільство загалом та призвести до збіднення концептуального змісту культурних продуктів. Будучи потужним інструментом розуміння світу і засобом створення умов для творчої діяльності особистості або групи, інформаційні технології водночас замінюють традиційний спосіб розуміння світу аудіовізуальним, кліковим пізнанням та фрагментарним світосприйняттям, що створює ілюзію занурення в штучний віртуальний світ, світ чистої уяви. Звернемося до вислову Хайдеггера М., який зазначав, що «...чим ефективнішою ставала активно-перетворююча діяльність людей, чим більш досконалішими ставали результати цієї діяльності, тим більше ставало часу для дозвілля й тим важливішим було питання про його розумне використання. Як розпорядитися ним, чим заповнити ту порожню порожнечу, яка відкривається в житті – це питання набуло надзвичайної актуальності та вираженого соціального сенсу» [12, с. 261.].

Віртуальний простір існує об'єктивно поряд із соціальним простором сучасного суспільства, є простором відтворення культурного життя та нових культурних продуктів, хоча в основу його закладено інший субстанційний базис. Інформатизація суспільства має своїм безпосереднім наслідком подальшу трансформацію культури, ускладнення її структури, змісту та функції: «У взаємозв'язку з іншими екзистенціалами маргінальність є світоглядною опорою індивіда, центром духовного засвоєння ним навколишнього світу, орієнтиром смисловизначення особистості, обраним у неусвідомлених прошарках людської психіки (душі) як деякий архетипний зразок моделі людини, яка відображає її інваріантну сутність, первісно довершену, що вимагає своєї актуалізації відповідно до акту становлення буття з ніщо» [8, с. 163]. Таким чином, поряд із такими формами традиційної культури, як елітарна, народна та масова, у сучасному просторі сучасного суспільства функціонує т.з. «інформаційна культура», яка містить у собі потужний потенціал як для відтворення культурного життя сучасності, так і для створення принципово нових форм культурної діяльності людини у віртуальному просторі.

Результати дослідження

Всі процеси, що відбуваються у структурі сучасної культури, дозволяють констатувати наявність не тільки диференціації культури інформаційної епохи на окремі сегменти – субкультури та контркультури, а й існування специфічних процесів як у самій структурі, так і у механізмах функціонуванні культури сучасності. Це, у свою чергу, свідчить про діалектично суперечливий характер тих глобальних трансформаційних процесів, які відбуваються у соціальному просторі сучасного суспільства та мають безпосередній вплив.

Вочевидь, поряд із найбільшими досягненнями сучасності у розвитку та функціонуванні культури спостерігаються і кризові явища, які обумовлені низкою об'єктивних та суб'єктивних детермінант. Відомо так само і те, що матеріально-технічна складова частина людського буття еволюціонує істотно швидше за його духовну основу, представлену предметними формами свідомості та комплексом моральних якостей особистості. суперечливими можливостями теоретичного розуму, який може далеко зайти у своєму розвитку, незважаючи на світ людини і наслідки впровадження техніки, які не зважають на вимоги практичного розуму.

Висновки

У міру інформатизації суспільства відбуваються все більш істотні зміни у його культурному житті, що проявляється у надзвичайному зростанні технічних можливостей розвитку та трансляції культурних цінностей. Для сучасної культури характерні інформатизація, що сприяє раціоналізації, та інституалізація, що виражається у підвищенні ролі соціальних інститутів у культурному житті суспільства. Визначальну роль у розвитку інформаційної культури починають грати засоби масової комунікації та засоби масової інформації.

Культура інформаційного суспільства має амбівалентні властивості, які виражаються, з одного боку, високим ступенем наступності по відношенню до культури індустріального суспільства, а з іншого боку, формуванням специфічних культурних форм та ціннісних систем;

Для культури інформаційного суспільства характерне сприйняття локальності як традиції та багато в чому – як вимушеності, необхідності, пов'язаної з людською тілесністю, а сприйняття часу поділяється на «позачасне»/універсальне цифрове маркування та локальну темпоральну нормативність регіональних мереж.

Активний розвиток міфологічних елементів культури інформаційного суспільства виникає внаслідок невизначеності та багатоваріантності векторів розвитку техногенної цивілізації, а також нелінійності мережевої темпоральності.

Особливості семіосфери культури сучасного суспільства можна позначити таким чином: по-перше, створювані символи підвищують ефективність комунікації за допомогою використання загальних графічних символів, формування універсальної термінології та сленгу, використання стандартних темплейтів та програмних продуктів; по-друге, висока символічна насиченість вхідної інформації ускладнює процес її сприйняття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агацци Э. Моральное измерение науки и техники. Москва : Московский философский фонд, 1998. 344 с.
2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. Москва : Academia, 2004. 788 с.
3. Библер В. От наукоучения – к логике культуры: Два философских введения в двадцать первый век. Москва : Политиздат, 1990. 413 с.
4. Кастельс М. Информационная эпоха : экономика, общество, культура. Москва : ГУ ВШЭ, 2000. 608 с.
5. Кемалова Л. Маргінальність в умовах трансформаційних процесів сучасного суспільства : дис. ... канд. юрид. наук : 09.00.03. Сімферополь, 2006. 207 с.
6. Козловски П. Культура постмодерна. Москва : Республика, 1997. 240 с.
7. Маркузе Г. Одномерный человек. Москва : ООО «Изд-во АСТ», 2002. 526 с.
8. Мартинова С. Феномен маргінезу як чинник трансформацій сучасних форм у культуротворчому бутті : дис. ... канд. культурології : 26.00.01. Київ, 2021. 191 с.
9. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. Москва : Политиздат, 1992. 543 с.
10. Турен А. Возвращение человека действующего. Очерк социологии. Москва : Научный мир, 1998. 133 с.
11. Франк С. Реальность и человек: Метафизика человеческого бытия. Москва : Республика, 1997. 296 с.
12. Хайдеггер М. Время картины мира. Москва : Академический проект, 2008. 447 с.
13. Швейцер А. Упадок и возрождение культуры. Избранное. Москва : Прометей, 1993. 512 с.
14. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории. В 2 т. Т. 1: Гештальт и действительность. Москва : Мысль, 1993. 663 с.
15. Bashynska, I., and Dyskina, A. (2018). The overview-analytical document of the international experience of building smart city. *Business: Theory and Practice*. no.19. 228–241.
16. Bauman, Z. (2000). *Liquid Modernity*. Oxford, United Kingdom : Polity Press, 240 p.
17. Isserman, M., Kazin, M. (2004) *America Divided*. Oxford, New York : Oxford University Press, 308 p.
18. Kroeber, A., Kluckhohn, C. (1952) *Culture: a critical review of concepts and definitions*. Cambridge, MA: Peabody Museum, Vol.47. № 1. p. 30–39.
19. Levy, P. (2001) *Cyberculture*. Minneapolis: University of Minnesota Press, p.14.
20. Peccei, A. (1977) *The Human Quality*. Oxford; New York : «Pergamon Press», 302 p.
21. Tatyana Gumenyuk, Mariana Palchynska, Polina Herchanivska, Yuriy Kozak and Nataliia Kobyzhcha (2021) *Overcoming the Modern Socio-Cultural Crisis – from Postmodern to Post-Postmodern: Theoretical Aspects*. *International Journal of Criminology and Sociology*. no.10. pp. 745–752.

REFERENCES

1. Agacci, E. (1998) *Moral'noe izmerenie nauki i tekhniki* [Moral changes in science and technigue] M.: Moskovskij filosofskij fond. 344 c.
2. Bell, D. (2004) *Gryadushchee postindustrial'noe obshchestvo. Opyt social'nogo prognozirovaniya* [Future post-industrial society. Experience of social forecasting] Moskva : Academia, 788 s.
3. Bibler V. (1990) *Ot naukoucheniya – k logike kul'tury: Dva filosofical vvedeniya v dvadcat' pervyj vek* [From scientific to logical culture. Two philosophical introduction in 21 centure] M.: Politizdat, 413 s.
4. Kastel's, M. (2000) *Informacionnaya epoha : ekonomika, obshchestvo, kul'tura* [Information epoch : economy, society, culture] Moskva : GU VShE, 608 s.
5. Kemalova L. *Marhinalnist v umovakh transformatsiinykh protsesiv suchasnoho suspilstva* [Marginalization in the transformation processes of modern society]: dys. ... kand. yuryd. nauk : 09.00.03. Simferopol, 2006. 207 s.
6. Kozlovski, P. (1997) *Kul'tura postmoderna* [Postmodern culture]. M.: Respublika, 240 s.
7. Markuze, (2002) G. *Odnomernyj chelovek* [One-dimensional person] . M.: ООО «Izd – vo АСТ», 526 s.
8. Martynova, S. (2021) *Fenomen marhinezu yak chynnyk transformatsii suchasnykh form u kulturotvorchomu butti* [The phenomenon of marginalization as the cause of the transformation of contemporary forms in the cultural-creative being] : dys. ... kand. kulturolohii : 26.00.01. Kyiv, 191 s.

9. Sorokin, P. (1992) Chelovek. Civilizaciya. Obshchestvo [Human. Civilisation. Society]. M. : Politizdat, 543 s.
10. Turen, A. (1998) Vozvrashchenie cheloveka dejstvuyushchego. Ocherk sociologii [The Return of the Acting Man] M.: Nauchnyj mir. 133 s.
11. Frank, C. (1997) Real'nost' i chelovek: Metafizika chelovecheskogo bytiya [Reality and Man. The Metaphysics of Human Being] M.: Respublika, 296 s.
12. Hajdegger, M. (2008) Vremya kartiny mira [The world's picture of time] M.: Akademicheskij proekt, 2008. 447 s.
13. Shvejcer, A. (1993) Upadok i vozrozhdenie kul'tury [The Decline and Revival of Culture] Izbrannoe. M: Prometej, 512 s.
14. Shpengler, O. (1993) Zakat Evropy. Ocherki morfologii mirovoj istorii [The Decline of Europe. Essays on the Morphology of World History] V 2 t. T.1: Geshtal't i dejstvitel'nost'. M.: Mysl', 663 s.
15. Bashynska, I., and Dyskina, A. (2018). The overview-analytical document of the international experience of building smart city. Business: Theory and Practice. no.19. p. 228–241.
16. Bauman, Z. (2000). Liquid Modernity. Oxford, United Kingdom: Polity Press, 240 p.
17. Isserman, M., Kazin, M. (2004) America Divided. Oxford, New York: Oxford University Press, 308 p.
18. Kroeber, A., Kluckhohn, C. (1952) Culture: a critical review of concepts and definitions. Cambridge, MA: Peabody Museum, Vol.47. № 1. p. 30-39.
19. Levy, P. (2001) Cyberculture. Minneapolis: University of Minnesota Press, p.14.
20. Peccei, A. (1977) The Human Quality. Oxford; New York: «Pergamon Press», 302 p.
21. Tatyana Gumenyuk, Mariana Palchynska, Polina Herchanivska, Yuriy Kozak and Nataliia Kobyzhcha (2021) Overcoming the Modern Socio-Cultural Crisis – from Postmodern to Post-Postmodern: Theoretical Aspects. International Journal of Criminology and Sociology. no.10. pp. 745-752.

Arapaki Maryna Volodymyrivna

Teacher at the Department of Language Training
Odessa State University of Internal Affairs
1, Uspenskaya str., Odessa, Ukraine
orcid.org/0000-0001-9437-0421

CULTURE IN THE SOCIAL SPACE OF MODERN SOCIETY

The processes of sociocultural transformation that are subordinate to modern society have a significant impact on culture as a form of social and individual life. When analyzing the socio-cultural transformations that are inherent in the social space of modern society, first of all we should focus on the trends associated with the process of globalization, which tries to unify various cultural traditions, as well as with the process of informatization, which causes the emergence of virtual subcultures (e.g. computer Luddites) and countercultures (e.g. hackers, cyberpants, etc.).

It should be noted that the culture of the information society is characterized by superdynamic information interaction, which implies that individuals have the necessary skills to work with huge information data. This has led to the need to study the features of culture of the social space of modern society, the so-called information space, whose main task is to study the processes of socio-cultural interactions, including the processes of influence of various information systems on cultural processes, their content and dynamics. Culture is predominantly determined by the latest infocommunication technologies, objectively change the meaning and role of the individual as a creator and consumer of cultural products.

The culture of modern society is based on the concepts of postmodernism with its special attitude to meaning, traditions and norms, and social relations depend to a certain extent on the level of development of information technology and the level of informatization of society. At the same time, man-made civilization actualizes the problem of human individuality and personal identity. In modern society there is an imbalance between the level of technological innovation and the level of personal spiritual development.

Key words: social space, culture, cultural processes, informatization, information society, virtual space, communication, personality.